

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Minister E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Bezoekadres:
Galvanistraat 1
6716 AE EDE

Postbus 416
6710 BK EDE
0318-438099
0318-437653
www.gpkl.nl
info@gpkl.nl

Ede, 11 april 2018

Kenmerk : 2018/GPKL U/155
Betreft : Actieplan digitale connectiviteit, consultatiedocument

Geachte Minister van Economische Zaken en Klimaat,

Het Gemeentelijk platform Kabels en leidingen (GPKL) reageert hierbij op de vragen die u stelt over het Actieplan digitale connectiviteit. De beantwoording van de vragen is nauwe samenwerking met de gemeente Rotterdam, daarom refereren wij bij enkele vragen naar de reactie van hen.

1. Herkent u deze ontwikkelingen? Mist u hierbij een belangrijke trend?

De gemeente Rotterdam heeft in zijn reactiedocument gerefereerd aan de lage investeringen door de Landelijke Operators in FttH aansluitingen en meer in het upgraden van bestaande netwerken. Wij kunnen deze opmerking ondersteunen en we willen daarbij nog opmerken dat dit op termijn tot vertraging van de ontwikkelingen van diensten zal leiden. Het upgraden van bestaande verouderde netwerken heeft maar een beperkte levensduur en zal uiteindelijk (versneld) vervangen moeten worden door nieuwe netwerken die wel voldoen aan de vraag. Dit zal leiden tot veel graafbewegingen in de periode dat er ook veel graafbewegingen te verwachten zijn in het kader van de energietransitie. Capaciteitsproblemen op het gebied van grondwerkers en monteurs zal hierbij een grote rol gaan spelen, waarbij grote vertragingen in de uitrol tot gevolg zal zijn. Dit heeft ook weer gevolgen voor de economische situatie van lokale overheden.

Iedere operator heeft zijn eigen antenne opstelpunt. Om de uitrol van 5G mogelijk te maken en niet teveel laten vertragen zullen de Landelijke Operators tot overeenstemming moeten komen om antenne opstelpunten voor meerdere operators toegankelijk te maken. Vooral voor de small cells is dit een vereiste. In historische binnensteden is het niet mogelijk om voor iedere operator een afzonderlijke small cell te plaatsen.

De techniek die we nu al hebben loopt voor op bestaande wetgeving. Om in de toekomst connectiviteit te kunnen blijven faciliteren zal er dynamische wetgeving moeten komen. De wetgever moet als het ware mee kunnen lopen met de ontwikkelingen. Hierdoor wordt het voor lokale overheden ook makkelijker om mee te bewegen met de groeiende vraag naar bandbreedte (hoe en wat dynamische wetgeving zou moeten zijn is nog een vraagteken).

- 2. Welk verdeelinstrument acht u geschikt voor de lokale uitgifte van frequenties in de 26 GHz-band en waarom? Het streven bij de uitgifte is om veel verschillende gebruikers de kans te geven 5G dienstverlening te ontwikkelen en aan te bieden. U kunt hierbij denken aan veiling, het verdeelinstrument “verdeling-op-afroep” of vergunningverlening o.b.v. volgorde van binnenkomst.**

Iedere operator (klein of groot) zou de mogelijkheid moeten hebben om een frequentie op de 26 GHz-band te verkrijgen. Het aantal frequenties zal beperkt zijn, waardoor er ook maar een beperkt aantal operators een frequentie kunnen verwerven. Het gevaar van meerdere operators de mogelijkheid bieden kan leiden tot verwerving van frequenties door partijen die later worden overgenomen door grote operators, waardoor er maar 1 of 2 operators uiteindelijk overblijven.

Uitgifte van de frequenties op de 26 GHz-band betekent meer beschikbare breedband, maar tevens is de afstand kleiner die je er mee kunt afleggen. Om een dekkend netwerk te realiseren van frequenties op de 26 GHz-band zijn er flink meer antenne-opstelpunten noodzakelijk. Bij veel operators en geen gezamenlijk gebruik van opstelpunten zullen er meer opstelpunten nodig zijn dan bij weinig operators. Het belang van gezamenlijk gebruik van opstelpunten wordt hiermee nog eens extra naar voren gebracht.

- 3. Wat vindt u van het idee om 2x20 MHz c.q. 1x40 MHz beschikbaar te stellen voor bedrijfsspecifieke toepassingen, op basis van een licht vergunningsregime (in een door 3GPP gestandaardiseerde frequentieband)?**

Wij hebben geen deskundigheid op deze vraag.

- 4. Wat vindt u van het idee om op EU-niveau te pleiten voor het vergunningsvrij bestemmen van de 66-71 GHz-band?**

Zoals de gemeente Rotterdam hierop reageert, zijn voor ons de consequenties hiervan onduidelijk.

- 5. Voor welke toepassingen en diensten wilt u de 3,5 GHz-band gaan (blijven) gebruiken, en hoe (bijv. landelijk, regionaal, lokaal, met hoge of lage vermogens, opstelhoogte van antennes, etc.)?**

Wij delen de mening van Rotterdam in deze.

Lokaal, voor:

- Talking traffic en andere verkeers- en parkeertoepassingen;
- Toepassingen in slimme lichtmasten zoals camera's, sensoren en connectiviteit;
- Geïntegreerd straatmeubilair;
- Veiligheidsdiensten;
- IOT toepassingen.

- 6. Overwogen wordt om op landelijk niveau in te zetten op meer transparantie van het lokale beleid, bijvoorbeeld met een website waar per gemeente het antennebeleid en de lokale kosten voor graafwerkzaamheden en leges worden vermeld. Zou u hier een voorstander van zijn?**

Ja, wij zijn voorstander van om hier duidelijkheid aan te geven. Om de gegevens actueel te houden is het wel van belang dat de informatie rechtstreeks van de bronhouder komt.

De vraag is alleen is dit een taak van de landelijke overheid of is het mogelijk dat een commerciële marktpartij hier een businesscase in ziet, waarbij er geen gemeenschapsgeld wordt gebruikt.

- 7. Een ander aspect wat werd genoemd is dat gemeenten soms niet bekend zijn met de landelijke ambities op het gebied van de digitale infrastructuur. Ziet u dit ook en op welke manier kan de Rijksoverheid bevorderen dat gemeenten hiervan bewust worden en weten welke rol zij hierin kunnen spelen om deze ambities te bereiken?**

Veel kleine gemeenten zijn niet bekend met de landelijk ambities. Tot voor kort waren er zelfs nog gemeenten die niet eens een telecomverordening hadden. Bij vele kleine gemeenten leeft de problematiek ook niet zo. Door breedband in het buitengebied komt de bekendheid wat meer naar voren.

Ook is onbekend bij veel kleine gemeenten wat wel en wat niet mogelijk is binnen de Telecommunicatiewet.

Veel gemeenten wachten op het initiatief van de telecommarkt. Veel gemeenten hebben geen specifieke kennis in huis om kansen te creëren. Zij zijn afhankelijk van de kennis van de telecommarkt en die hebben andere belangen, waardoor er vaak miscommunicatie ontstaat.

Deze problematiek bestaat niet alleen bij de telecom ook de ambitie met de energietransitie is nog onvoldoende gedaald en welke consequenties dat heeft voor die gemeenten.

Het is en blijft lastig om bepaalde gemeenten te bereiken om ze bewust te maken van deze ambities. De kracht van het herhalen is misschien de beste methode. Thema hiervan maken tijdens het VNG-congres zou een bijdrage kunnen leveren.

- 8. Overwogen wordt om normen voor elektromagnetische velden (EMV) vast te leggen, zodat voor EMV landelijk uniforme normen gelden. Bent u voorstander van landelijk vastgelegde EMV-normen? Welke voor- en nadelen ziet u? Zijn er aspecten waar naar uw mening in het bijzonder rekening moet worden gehouden? Ziet u op een ander vlak dat het wenselijk is om lokale regels te harmoniseren?**

Om te voorkomen dat iedere lokale overheid hierin zijn eigen normen gaat hanteren is het goed om dit Europees vast te stellen. Zolang het Europees nog niet is vastgesteld zou het landelijk vastgesteld moeten worden, waaraan iedere lokale overheid zich aan dient te houden. Wel moet er de mogelijkheid zijn om op bepaalde locaties maatwerk te leveren

- 9. Als u één factor moet aanwijzen die de grootste belemmering vormt voor de aanleg van snel vast internet in het buitengebied die de Rijksoverheid zou kunnen helpen op te lossen, welke is dat dan?**

De grootste belemmering voor de aanleg van snel internet in het buitengebied is de lange afstanden en de weinige aansluitpunten. De overheid kan hierin een rol spelen door de operators in Nederland te verplichten om een bepaald percentage van hun verdienmodel te investeren in onrendabele gebieden.

- 10. Is er behoefte aan een “gereedchapskist” voor gemeenten en bewonersinitiatieven? Dit zou bijvoorbeeld kunnen bestaan uit een standaardformaat voor business modellen kunnen zijn, of een nieuwe handreiking? Zou het verder wenselijk zijn om vanuit de Rijksoverheid met specifieke probleemgemeenten bestuurlijk overleg te voeren en met een plan van aanpak te komen?**

Wij kunnen ons vinden in de aanrijking die de gemeente Rotterdam doet.

Een gereedchapskist zou helpen, maar vanuit een landelijke aanpak zou een andere vorm van regulering beter zijn. Alleen probleemgemeenten helpen is te beperkt. Wellicht een idee om probleemgemeenten te laten helpen door gemeentes die het “goed” doen

11. Wat vindt u van de in de bijlage voorgestelde invulling van de dekkingseis voor de te veilen 700 MHz-vergunningen?

Wij stellen de onderlijnde tekst voor ter aanvulling op de tekst: 2 b vanaf [invullen uiterlijk vijf jaar na inwerkingtreding van deze vergunning] een outdoor datasnelheid te leveren van minimaal x Mbps download en x Mbps upload voor elke gebruiker en die tevens voorbereid is op een synchrone down- en upload snelheid.

12. Wat vindt u er van om per 2022 een datasnelheid te eisen van 30 Mbps download en 3 Mbps upload (lid 2 sub a), en per 2025 100 Mbps download en 10 Mbps upload (lid 2 sub b)? Is dit ambitieus en realistisch, of is hier nog nadere inkadering voor nodig, bijvoorbeeld via de waarschijnlijkheid waarmee deze eis moet worden behaald (x% van de tijd of gevallen)?

De eis ligt niet in lijn met de ambitie om koploper te blijven in Europa. Om de ambities waar te maken zou de volgende eisen moeten worden gesteld:

- In 2022 100 Mbps download en 10 Mbps upload;
- In 2025 100 Mbps download en 10 Mbps upload, waarbij het netwerk tevens voorbereid is op een synchrone down- en uploadsnelheid;
- In 2030 1 Gbps down- en uploadsnelheid.

13. Ziet u een rol voor de Rijksoverheid in het bij elkaar brengen van vraag en aanbod? Heeft u in dit kader plannen waarvoor connectiviteit belangrijk is en waar de Rijksoverheid zo'n faciliterende rol kan spelen?

Wij kunnen ons vinden in de aanrijking die de gemeente Rotterdam doet.

Heel beperkt. Wij zien meer in het enerzijds beter faciliteren dat investeringen gedaan kunnen worden en anderzijds dat de connectiviteit via een "open toegangsmodel" beschikbaar is.

14. Hoe kijkt u aan tegen het afspreken van KPI's met (vitale) telecompartijen voor continuïteit (bijvoorbeeld over hoe lang de voorziening functioneert bij een stroomstoring)?

In eerste instantie zeggen we ja, maar wat betekent dat voor de marktconformiteit? Het is de verantwoordelijkheid van de telecomaandbieder bij onvoldoende waarborgen en regelmatige uitval zal een consument snel overstappen naar een andere telecomaandbieder.

Bij strategische netwerken die noodzakelijk zijn om het landelijk netwerk operationeel te houden kunnen mogelijk wel afspraken gemaakt worden, maar die kunnen niet vrijblijvend zijn en zullen dus een wettelijke grondslag moeten hebben.

15. Op welke manier kan de privaat-publieke crisismanagementstructuur verder worden versterkt?

Wij kunnen ons vinden in de aanrijking die de gemeente Rotterdam doet.

Door het maken van verregaande afspraken op het gebied van cyber-security voor digitale infrastructuren.

We moeten nagaan of deze afspraken worden nageleefd.

- 16. Via het programma Telekwetsbaarheid is Agentschap Telecom in gesprek met verschillende partijen, zoals zorginstellingen en energienetbeheerders, over hun afhankelijkheden van telecom en wat ze kunnen doen ingeval de telecomvoorziening uitvalt. Daaruit komt naar voren dat het niet eenvoudig is voor partijen om goed in kaart te brengen wat hun afhankelijkheden zijn van telecomvoorzieningen. Het is echter niet mogelijk voor Agentschap Telecom om alle partijen in Nederland te ondersteunen bij telekwetsbaarheid en bij het kiezen van effectieve beheersmaatregelen om de weerbaarheid te verhogen. Op welke wijze kan de overheid volgens u a) het beste partijen bewust maken van hun afhankelijkheid van telecom en b) partijen ondersteunen bij het nemen van technische of organisatorische maatregelen die handelingsperspectief bieden bij een verstoring van de telecomvoorziening?**

Wij kunnen ons vinden in de aanrijking die de gemeente Rotterdam doet.

Bewustwordingscampagne (als onderdeel van de cyber security aanpak) en het verplichten van een failover infrastructuur (van derden).
Simulaties vormgeven; net als bij bv een brandoefening, zodat de mate van afhankelijkheid in kaart kan worden gebracht.

- 17. Als het gaat om innovatie van connectiviteit, zou de aandacht van de overheid inderdaad vooral moeten gaan naar 5G, o.a. met experimenten en pilots? Zo niet, waarnaar dan wel?**

Wij kunnen ons vinden in de aanrijking die de gemeente Rotterdam doet.

Ondersteunen door vooral het faciliteren. De overheden hoeven niet alles zelf te doen. 5G is één van de nieuwe ontwikkelingen, maar dat betekent niet dat alle inspanningen hierop gedaan moeten worden. Het gaat met name om de mix van middelen om de stedelijke toepassingen goed aan elkaar te verbinden, en om daar de juiste randvoorwaarden te scheppen. Open en gereguleerde netwerken zijn daarvoor essentieel.

Belangrijk is ook om te kijken wat niet meer nodig is bij het faciliteren na de overstap naar 5G. Wat kun je afstoten (wat betekend dit voor beheer, proces, financieel)?

Daarnaast is het goed om ook de IOT als innovatie te omarmen. Deze wijze van connectiviteit neemt een snelle vlucht.

- 18. Welke mogelijkheden ziet u voor 5G-innovatie in sectoren? Wat is daarvoor nodig; zijn er specifieke belemmeringen?**

Wij kunnen ons vinden in de aanrijking die de gemeente Rotterdam doet.

5G is vooral voor die toepassingen van belang waar betrouwbaarheid en lage latency essentieel is. Als voorbeeld:

- Zelfsturende auto's;
- Zorg op afstand;
- Onderwijs.

Wat is daarvoor nodig:

- Ontwikkelen van nieuwe toepassingen.

Belemmering zijn mogelijk:

- Verveelvoudiging van antenne-opstelpunten;
- Privacy gevoelige informatie;
- Nieuwe toepassingen blijven achterwege, waardoor er geen of weinig gebruik van wordt gemaakt.

19. Welke aanvullende rol kan de overheid spelen bij het ondersteunen van initiatieven? In hoeverre is financiering een knelpunt en kan Europese financiering (Horizon 2020) uitkomst bieden? In hoeverre ziet u meerwaarde in het opzetten van een SBIR, een innovatiecompetitie waarbij ondernemingen wordt gevraagd om te komen met 5G-toepassingen met maatschappelijke relevantie?

Wij kunnen ons vinden in de aanrijking die de gemeente Rotterdam doet.

Verschillend:

Horizon 2020 is beperkt: geef elk land een budget hieruit om te voorkomen dat er veel geld wordt gependend om het geld binnen te krijgen, en om te voorkomen dat altijd dezelfde partijen hiermee aan de haal gaan. Kijk meer naar de integrale oplossingen.

SBIR: zou een uitvoeringsrichting kunnen zijn van het voorgaande idee, maar is ook een competitie waarbij vaak maar een klein stukje van het geheel wordt ontwikkeld. Het maakt wel de ontwikkelfase interessanter.

Vragen die wij hebben zijn: Wie heeft en waar is het hardst nodig? De probleemgemeente de innovaties?

Algemene Opmerkingen:

Essentie van de verkenning is hoe de digitale beschikbaarheid nog meer georganiseerd kan worden en geborgd in de toekomst met alle ontwikkelingen die eraan zitten te komen.

Een aantal onderwerpen zoals hieronder weergegeven komen dan voorbij:

- Hoe kunnen gemeenten / overheid de regelgeving zodanig maken dat het plaatsen van antennes duidelijk is en eenvoudig;
- Afspraken maken over zonerings EMV (elektromagnetische velden);
- Idem over aanleggen van kabels in relatie tot vergunningverlening;
- Aanbieden van breedband voor buitengebieden.

Tenslotte

Op wat voor wijze gaan we als gemeenten geïnformeerd worden en meegenomen worden in de verdere ontwikkelingen? Wij willen als GPKL graag aangehaakt blijven bij verdere invulling van het actieplan digitale connectiviteit.

Met vriendelijke groet,

Steven Adriaansen
voorzitter GPKL

Het GPKL behartigt de gemeentelijke belangen bij de totstandkoming van wetgeving, regelgeving, beleidsregels en technische, financiële en juridische afspraken ter zake van de ondergrondse infrastructuur van kabels en leidingen en draagt zorg voor het uitwisselen van kennis en ervaring en informatie tussen de leden, en partijen buiten de vereniging.